

Handleiding voor het schrijven van een signaleringsfiche over EU-Hof uitspraken - Herzien september 2016

A Signaleringsfiches

Doel en functie, voor wie en door wie?

Signaleringsfiches over EU-Hofuitspraken dienen om de uitspraak en de eventuele gevolgen ervan voor onder meer Nederlands beleid, wet- en regelgeving, binnen de overheid te signaleren. De uitspraak dient op korte termijn te worden geanalyseerd om zo snel mogelijk ook een eerste inventarisatie van de mogelijke gevolgen te beschrijven. Het eerstverantwoordelijke beleidsdepartement voor het betrokken onderwerp stelt een concept op en deelt dit via het ICER-H secretariaat met de meelezers. De ICER-H stelt het fiche gezamenlijk in de vergadering vast. Dit betekent dat er interdepartementale overeenstemming is over de tekst.

Via deze signalering is het fiche een eerste handreiking voor beleidsmedewerkers (vaak niet-juristen) en maakt deel uit van het 'institutioneel geheugen' voor beleid en juridische afdelingen (terug te zoeken via de [ECER site](#)). Het is daarom van belang dat fiches in niet-juridisch taalgebruik en zo concreet mogelijk de gevolgen van een uitspraak weergeven.

- Signaleringsfiches worden met name (maar niet uitsluitend) opgesteld als de uitspraak het beleid van meer dan één departement raakt. In de ICER-H kan hierover worden gediscussieerd.
- Fiches zijn beknopt, bij voorkeur 1 pagina A4 en bevatten uitsluitend hoofdtekst, dat wil zeggen dat geen voetnoten worden opgenomen. Ook worden geen referenties naar andere stukken opgenomen (bv. JDR adviezen, COM documenten of onze eigen standpunten die zijn ingenomen in een zaak)
- Het fiche moet binnen drie maanden na de uitspraak door de ICER-H worden vastgesteld en ter kennisname aan het IOWJZ worden toegestuurd en op de [ECER site](#) gepubliceerd (zie ook hieronder bij de procedure).
- Mocht er geen overeenstemming over de tekst kunnen worden bereikt, dan kan besloten worden het voor te leggen aan de IOWJZ.

Wanneer het Hof/Gerecht in betrekkelijk korte tijd verschillende uitspraken over hetzelfde thema doet, kan worden besloten tot het schrijven van een verzamelfiche. Hierin worden de zaken dan gezamenlijk behandeld om een bepaalde trend of tendens in de rechtspraak te signaleren. van de stand van zaken in de rechtspraak.

Format signaleringsfiche

Datum arrest, zaaknummer, partijen

Arrest van het Hof van Justitie / Gerecht van ... (datum arrest), zaaknummer, naam van de zaak d.w.z. zoals bij het Hof op de rol ingeschreven. Er zijn altijd meer partijen, en dat maakt de inhoud van dit element niet altijd overzichtelijk. Indien nodig kan het arrest nader geduid worden door het onderwerp of een trefwoord tussen haakjes weer te geven, dit laatste is in elk geval van toepassing bij rechtstreekse zaken van de Commissie tegen een lidstaat (of lidstaat tegen Commissie), bijv.: Commissie / Nederland (varkenspest).

Betrokken departementen

Hier alle departementen invullen die hebben aangegeven te willen schrijven/meelezen.

Sleutelwoorden

Om de consistentie te waarborgen en daarmee het zoeken naar fiches te vergemakkelijken, worden de trefwoorden die in het arrest zijn weergegeven aangehouden (overbodige weglaten). Dus geen eigen trefwoorden verzinnen.

Beleidsrelevantie

Geef in niet-juridisch taalgebruik aan wat de kern van de uitspraak is en welk beleid of wetgeving het arrest raakt of kan raken. Hierbij kan gedacht worden aan het volgende: heeft het arrest vooral relevantie voor de uitleg van bepaalde juridische begrippen die relevant zijn voor x beleidspraktijk? Er kan hier ook al kort worden aangegeven of het in Nederland gangbare beleid strijdig is met de uitspraak en om welk beleid het dan gaat. Indien mogelijk wordt een indicatie gegeven van wat er zou moeten veranderen en/of hoe uitvoering aan de uitspraak kan worden gegeven. Ook als er geen direct effect is op beleid of wetgeving kan hier toch het belang voor beleid en of wetgeving worden beschreven.

Samenvatting van feiten, redenering en dictum

Geef een zeer korte samenvatting van de relevante feiten en de overwegingen van het Hof/Gerecht. De samenvatting hoeft niet juridisch "sluitend" te zijn. Het gaat erom dat de lezer in één oogopslag kan zien waar het arrest over gaat.

Neem niet letterlijk de bewoordingen van het Hof/Gerecht over. Dat leidt vaak tot een veel te juridische en dikwijls ook te omslachtige formulering. Vat de kern van de uitspraak samen in een voor ieder begrijpelijk verhaal. Aarzel dus niet om de formuleringen van het Hof (binnen de grenzen van het juridisch verantwoorde) te interpreteren om te komen tot een voor het beleid zo bruikbaar mogelijke tekst.

Eerste inventarisatie van de mogelijke effecten voor het beleid, wetgeving, rechtspraak of rechtspraktijk op nationaal of Europees niveau

Hier dient een indicatie van de mogelijke gevolgen van het arrest te worden aangegeven. In gevallen waarin binnen de productietermijn van een maand tot een oordeel over de daadwerkelijke gevolgen gekomen kan worden, is het wenselijk om dat ook te doen. Dit zal bijvoorbeeld het geval kunnen zijn als de gevolgen zich beperken tot de rechtspraak doordat het arrest een duidelijke regel voor de nationale rechter geeft of als de gevolgen beperkt zijn tot bijvoorbeeld de ontvankelijkheid bij het Hof of Gerecht.

Bij ambigue uitspraken van het Hof/Gerecht, of uitspraken die alleen een bepaalde richting op *lijken* te wijzen, is voorzichtigheid geboden. Signaleren van de ontwikkeling, het duidelijk formuleren van de vragen die het arrest doet rijzen en stimuleren tot alertheid is in een dergelijk geval de beste oplossing.

De strekking van een ICER-fiche is om tot een snelle en een eenduidige uitleg te komen van de gevolgen die een arrest van het Hof met zich brengt. Zo nodig en mogelijk wordt een advies gegeven over noodzakelijke of gewenste aanpassingen. Het is aan de betreffende departementen om deze zo nodig in wijziging van beleid en/of regelgeving te vertalen.

NB als er lang discussie tussen departementen is over de gevolgen kan hier ook worden volstaan met te vermelden dat die er mogelijk zijn maar dat daar nog een nadere inventarisatie nodig is en daarop in een vervolgfiche wordt ingegaan.

Voorstel voor behandeling

Hieronder wordt vermeld dat het fiche en het bijbehorende arrest aan de IOWJZ wordt gezonden. Daarnaast wordt in voorkomend geval vermeld dat het beleidsverantwoordelijk departement wordt verzocht het fiche toestuurt aan andere interdepartementale overleggen als ISO of platforms als de VNG en het IPO, ZBOs als het UWV, de Raad voor de Rechtspraak etc. Toezending naar de VNG en het IPO verloopt via BZK. Toezending aan de Raad voor de Rechtspraak gaat via VenJ (De minister van BZK wordt verzocht om het fiche door te sturen naar ..., etc.).

In het voorstel voor behandeling kan ook worden gemeld dat het fiche kan worden betrokken bij op te stellen PVEU-instructies, handleidingen en rapporten, of dat het fiche in bestaande teksten zal worden verwerkt. Voorts kan worden opgenomen dat een arrest van belang is voor de Handleiding Wetgeving en Europa. VenJ wordt (dan) verzocht om het arrest onder de aandacht te brengen van de secretaris van de redactieraad Handleiding Wetgeving en Europa.

Indien de interpretatie van een arrest en/of de gevolgen voor beleid, wetgeving of rechtspraak interdepartementaal moeten worden afgestemd, komt in het voorstel van behandeling een opdracht te staan aan de ICER-H om voor deze verdere afstemming zorg te dragen en de IOWJZ in een vervolgfiche hierover te informeren. Ook kan gekozen worden voor nadere uitwerking in een -werkgroep (Bv Handvest). Indien uit analyse blijkt dat de gevolgen voor beleid / wetgeving nader in kaart moeten worden gebracht, maar een vervolgfiche niet noodzakelijk is, kan in het voorstel voor behandeling een verzoek aan de betreffende IOWJZ-vertegenwoordiger

komen te staan om de IOWJZ te informeren over de gevolgen en de genomen / te nemen maatregelen.

Procedure

Departementen hebben vanaf de datum uitspraak één maand de tijd om de noodzaak van een fiche te bezien. Vanaf het moment dat de opportuniteit wordt aangegeven, hebben zij twee maanden om een fiche te schrijven. Binnen maximaal drie maanden na de uitspraak door het Hof wordt dus een conceptfiche elektronisch ter kennisname aan de IOWJZ aangeboden. Indien uitgebreide discussie heeft plaatsgevonden wordt dat bij aanbieding in het mailbericht gemeld.

Als het fiche aan het eind van de termijn niet gereed is, omdat in een discussie over de inhoud geen compromis kan worden bereikt (**A**) of omdat sprake is van capaciteitsgebrek of herbezinning van prioritering (**B**) kan de ICER-H besluiten dat het volgende wordt ondernomen om het toch zo snel mogelijk af te ronden:

A. Er kan worden volstaan met een objectievere tekst waar wel overeenstemming kan worden bereikt binnen de termijn en besloten worden om een vervolgfiche op te stellen voor nadere analyse. Er kan dan ook in het fiche onder Eerste inventarisatie geschilpunt(en) en geïdentificeerde alternatieve zienswijzen worden beschreven. Er kan ook worden aangegeven dat e.e.a. in een vervolgfiche zal worden uitgewerkt.

B. Wanneer het fiche niet kan worden afgerond binnen drie maanden vanwege een andere reden dan discussie, bijvoorbeeld capaciteitsgebrek of prioritering bij het eerstverantwoordelijke departement kan er in onderling overleg besloten worden om een meezeer pen te laten voeren. Ook kan BZ gevraagd worden een eerste aanzet voor de samenvatting.

B Vervolgfiches

Een vervolgfiche dient om de betrokken beleidsmedewerkers en juristen nauwkeuriger te informeren over de gevolgen van een belangrijk arrest van het EU-Hof van Justitie /Gerecht. Tot een vervolgfiche kan worden besloten als er meer tijd nodig is voor de analyse en inventarisatie van effecten en de nodige vervolgacties. Daardoor kan het arrest in eerste instantie toch snel in het eerste fiche worden gesignaleerd. Het vervolgfiche maakt duidelijk wat de belangrijkste ontwikkelingen zijn en welke gevolgen deze hebben voor onder meer Nederlands beleid en wet- en regelgeving. Het fiche is formeel gericht aan de bewindslieden. In de praktijk zal de uitleg van de Hof rechtspraak juist van belang zijn voor beleidsmedewerkers (vaak niet-juristen). Daarom is het van belang dat fiches in niet-juridisch taalgebruik en zo concreet mogelijk de gevolgen van een uitspraak weergeven. De volgende opzet wordt aangehouden; voor verdere uitleg, zie onder de betreffende elementen.

- Vervolgfiches worden alleen opgesteld indien dit in het signaleringsfiche noodzakelijk is bevonden.
- De lengte van vervolgfiches kan variëren van 1 tot bijvoorbeeld 6 pagina's A4, afhankelijk van de omvang van het onderzoek. De pagina's bevatten uitsluitend hoofdtekst, dat wil zeggen dat geen voetnoten worden opgenomen.
- Binnen twee tot drie maanden na het signaleringsfiche ligt een concept vervolgfiche aan het IOWJZ voor.

Elementen vervolgfiches

Datum arrest, zaaknummer, partijen

Neem hier de titel over van de zaak zoals door het Hof gebezigd: bv. *Arrest van het Hof van Justitie van 22 oktober 2013 in zaak C-137/12 Commissie tegen de Raad van de Europese Unie* Er zijn altijd meer partijen, en dat maakt de inhoud van dit element niet altijd overzichtelijk. Indien nodig kan het arrest nader geduid worden door het onderwerp of een trefwoord tussen haakjes weer te geven, dit laatste is in elk geval van toepassing bij rechtstreekse zaken van de Commissie tegen een lidstaat (of lidstaat tegen Commissie), bijv.: Commissie / Nederland (varkenspest).

Betrokken departementen

1. Inleiding

Geef aan dat het gaat om een vervolg op een signaleringsfiche en de reden daarvoor.

Zet kort uiteen welke punten in het vervolgfiche nader zullen worden onderzocht en leg een verband met de beleidsrelevantie.

2. Samenvatting

Een korte samenvatting van de meest relevante feiten, redenering en dictum van het arrest.

3. Analyse

Analyse van de nader te onderzoeken punten. Hierbij zal het arrest in een kader geplaatst worden. Zijn er verschillen ten opzichte van eerdere rechtspraak of vormt het arrest een bevestiging daarvan? Geef bij voor dubbele uitleg vatbare uitspraken van het Hof/Gerecht aan dat sprake is van onduidelijkheid en welke juridische benaderingen mogelijk zijn.

Analyseer wat de gevolgen van het arrest zijn voor het beleid, rechtspraak, wetgeving of rechtspraak op nationaal of Europees niveau. Geef aan als wetswijziging wordt geadviseerd en doe indien mogelijk hiervoor suggesties c.q. een tekstvoorstel. Nota bene: de ICER-H/IOWJZ beslist niet over de vervolgacties; de verantwoordelijkheid voor deze keuze ligt bij de eerstverantwoordelijke minister(s).

4. Conclusie

Vat de bevindingen samen in de conclusie.

5. Voorstel voor behandeling

De inhoud hiervan dient te worden aangepast ten opzichte van het signaleringsfiche. Indien geconcludeerd is tot aanpassing van beleid of wetgeving kan hier een verzoek aan

de betreffende IOWJZ-vertegenwoordiger staan om de IOWJZ ter zake te informeren.

Veelal is toezending (ter kennisneming of behandeling) van het fiche en het bijbehorende arrest

door de IOWJZ aan de betrokken departementen via de desbetreffende bewindspersoon(en) voldoende. Zij zullen dan de nodige vervolgstappen uitvoeren. Denk evenwel ook aan het betrekken van het fiche bij op te stellen instructies, (IOWJZ-)handleidingen en rapporten, of verwerking van het fiche in bestaande teksten.

Het beleidsverantwoordelijk departement kan worden verzocht het fiche toe te sturen aan andere interdepartementale overleggen, het VNG en het IPO, de UvW, de Raad voor de Rechtspraak of PIANOo. Zie signaleringsfiches.

Procedure

Binnen twee à drie maanden na het signaleringsfiche wordt het vervolgfiche toegezonden aan de ICER ter vaststelling. Een vervolgfiche wordt niet elektronisch goedgekeurd door de IOWJZ, maar moet worden geagendeerd voor de eerstvolgende vergadering.

Zie ook onder de procedure voor signaleringsfiches.